

EESTI MAJANDUS

TÖÖSTUSE, KAUBANDUSE JA RAHANDUSE AJAKIRI

Tellimise hind: aasta lõpuni Emk. 880.- Väljamaale Emk. 1760.-
1. juulini " 380.- " " 760.-

Toimetus: Pikk tän. 15, Tallinnas. Talitus: Lai tän. 38, Graafliline Ühing „Kiri“. Telef. 18-66

3. köide.

Tallinnas, 28. juulil 1923.

Nr. 23.

Sisu: Toimetuse kommentaar. Riigi sissetulekud 1923. a. N. Kõstner: Eesti pangandus 1922. a. R. Berendsen: Tulumaks praegusel kujul. J. Marjamaa: Kalevi- ja villatööstus. Suurmüügi hindade liikumine käesoleva aasta esimesel poolel. Raha- ja kaubaturu ülevaated.

Tallinnas, 27. juulil 1923.

Kõlvatu võistlus.

Toimetusele toodi neil päevil näha üks anonüüm lillavärviline lendleht, trükitud Eesti Ühis-trükikojas, Tallinnas, mida rahvusvahelise ühistegevuse päeva puhul Tallinnas olla laiali laotatud. Sellest dokumendist kuuleme et „täna näeb terve ilm uue ühiskonna korra koidukuma üle sõja rusude ja halvava tagurluse majandussüsteemi. Oleme sündinud ilma tarvitajana. Oma käte töö vili olgu meile ülespidamiseks ainsaks ja ausaks elamisvõimaluseks. Ühineme siis võitluses kaine (?) elu eest!“ Nende hüsteeriliste kiljatuste põhjal, mis oma stiili poolest elavalt meele tuletavad pärast - Kingissepa - aegseid kommunistide lendlehti, võiks lugeja arvata, et meil tegemist on mingisuguse uue kommunistilise usulahuga, kelle asutajad pealegi sündimisest saadik midagi muud ei ole teinud kui tarvitunud, ja nüüd meelt on parandanud ning, nagu ikka, äärmusesse on läinud, ja otsustades edespidi ainsalt oma enese kätetöö viljaga ennast üleval pidada ja nii umbes Tolstoi õpetuse sarnaselt ürgaegse kommunismi juure tagasi pöörata. Kuid see on ainult liiga hoogsa sõnamulina pettepill. Kodanikka-tarvitajaid kutsutakse ainult üles „oma kodumaad kindlale kaljule rajama“ - ühistegevuse abil, mis „on ainuke kultuurmajanduse (mis see on? Toim.) rahulik evolutsioon (!!)“.

Selle „teooria“ kohta ei ole meil tarvis seisukohta võtta. Ta räägib küllalt selgelt enese eest. Kuid edasi antakse tarvitajale praktilisi näpunäiteid: „Miks viid sa oma palehigi sees teenitud raha kasuahnitseja erakaupmehe juure, kes sulle mitte täie-väärtuslist kaupa ei müü? Erakaupmehed

ja vaheltkauplejad on parasiidid, kelle siht sinu kulul rikkust koguda.“ Meie ei kahtle selle juures silmapilkugi, et Eesti lugupeetud ühistegelistel asutustel ja nende vastutavatel tegelastel midagi ühist ei ole nende demogoogidega, kes sarnaste kahtlustuste ja ässituste abiga loodavad ühistegevusele pimedates massides poolehoidjaid võita. Nii hästi Eesti kui üleilmiline ühistegevus võib ju küll mõnele sonijale „ainukese kultuurmajanduse evolutsioonina“ paista, kuid tegelikult on ta ainult üks paljudest kapitalistilise majanduse jaotus-organisatsioonidest. Tema ülesanne ei ole mitte „sihitada sulle õiglast tasu sinu töö ja vaeva eest“, nagu lendlehe tegija targalt ütleb, vaid ainult võidelda eelmistelt aegadelt päritud väike-kaupmeeste kihiga, kelle vastu aga ka suurkapalist ja -kaupmees juba ammu sõjajalal on. Meie tarvitajateühised ostavad ise suurema hulga oma kaubast eratehnikatelt, tarvitavad selleks erapankade krediiti jne., E.T.K. on, kui meie ei eksi, International Harvester Co. (niidumasinatrusti) esitaja, missugust vahekorrad mõlemad pooled omale kasulikuks peavad, ja ühe selle trusti esitaja suust oleme kuulnud, et nemad oma kohalisteks esitusteks kooperatiivisid kõige sündsamaks peavad, muidugi suuremate raioonide peale määratud vaheltkauplejate kaudu. Eesti T. K. tunneb ennast niivõrd teiste kaupmeeste perest pärit olevat, et ta mitte ükski Tallinna Börse seltsi liige ei ole, vaid tema esitaja koguni Börse komitees istub. Kui see üleskutse niisuguste fõsiste ühistegeliste asutuste poolt tuleks, siis tunnistaks nad sellega ka oma kaubad alaväärtuslisteks, sest et suurem jagu neist on vaheltkauplejate läbi ostetud. Seda kurvem on, et

ühistegeline liikumine, kelle eesotsas just meie kaupmeeskonnas tuntud ja lugupeetud tegelased seisavad, oma tähtsa päeva puhul niisuguse lendlehega rahvahulkade ees on esinennud, mida ei saa teisiti nimetada, kui kõlvatuks võistluseks.

Riigi sissetulekud 1923. a. esimesel veerandil, võrreldes 1922. a. esimese veerandiga (tuh. mrk.):

	1923	1922
1. Tulumaks (Selle hulgas 1923. a. maks 23,7 eelmiste aast. maksud 98.713,8, Trahvid ja viivitusrahad 4.343,9)	103.081,4	156.967,4
2. Äri- ja tööstusmaks	91.114,5	67.834,1
3. Maa ja hoonete maksud	4.911,3	4.940,6
4. Maks kapitaali %/0 pealt	7.546,3	7.926,7
5. Kreposti maks	13.361,8	6.819,7
6. Pärandusmaks	998,3	327,0
7. Tempel- ja kohutumaksud	65.874,7	46.574,6
7-a 20% kitsaropalise raudtee maks	8.899,1	—
8. Patentide, kaalude ja proovide maks	2.653,7	2.472,0
9. Mitmesug. tasumaksud, passid, peatusl., hobusepassid jne.	7.619,7	10.155,4
10. Mitmes. segatulud (seal hulgas ülejäägid krediididest Mk. 64.510,9 selgitamata sisset. Mk. 56.598,9)	137.402,5	105.964,2
11. Tollid (selle hulgas sisseveot. Mk. 182.643,1, väljaveot. 27.136,2)	220.391,2	177.329,7
12. Aktsiisid (seal hulgas õlle aktsiis Mk. 14.599,0, tubaka aktsiis Mk. 40.711,3, 1922 - 18.345,2).	66.369,0	38.909,8

	1923	1922
13. Piirituse monopool	292.093,9	223.528,9
14. Tulud riigimaadest, hoonetest ja metsadest (seal hulgas metsa ja valmismaterjalide müügist Mk. 296,4 milj., 1922. a. - 135,9 milj.).	309.384,3	140.053,4
15. Raudtee	407,6	234.931,9
16. Sadamad ja laadud	19.902,4	31.593,9
17. Post, telegraaf, telefon	65.567,1	55.495,7
18. Eesti Pank ja mitmesug. teised ettevõtted	10.095,7	5.871,8
Kokku	1.427.674,3	1.317.696,7
Eelmiste aastate tagasimaksud	5.893,3	3.459,9
Kokku korralised tulud käesoleva aasta eest	1.421.781,0	1.314.236,7
Erakor. tulud	1.165,5	—
Kokku tulud	1.422.946,5	1.314.236,7

Sellest on sisse tulnud:

	1923	1922
januaaris	536.372,8	363.770,6
veebruaris	390.652,5	511.336,3
märtsis	495.922,1	439.129,8

Ülemal toodud andmete juure oleks selgituseks nii palju tähendada, et raudtee sissetulekud ei ole veel riigikassa arvele üle kantud, mispärast selle aastane sissetulek nii väikesena on näidatud. Kui oletada, et s. a. raudtee tulud minevasest aastast mitte vähemad ei ole, siis oleks riigi korralised tulud esimesel veerandaastal 25 prots. suuremad kui läinud aastal samal ajal. Kõige suuremat võrdlevat suurenemist näitavad tulud riigi maadest jne. (120 prots.), krepostimaks (96 prots.) ja tööstusemaks (34 prots.), kuna kõige suuremat langemist näitab tulumaks (52 protsenti).

Eesti pangandus 1922. a.

N. Kõstner.

I. Suurpangad.

Eesti pangandus on alles veel differentseerumise ajajärgus. Iga paar kuud toovad uue aktsiapanga põhikirja ja ka tegevuses olevate pankade hulk kasvab silmanähtavalt. Pangad ise on üksteisest rippumatud ja hoiavad oma iseseisvust kuni tänaseni nähtava hoolega. Kuna neil senini kõigil tööpõldu on jätkunud ja vaene kapitaliturg igal üksikult võrdlemisi suure kasuga töötada laseb, ilma et neil üksteise konkurentsi karta pruugiks, siis ei ole lähema tuleviku jaoks integratsiooni protsessi veel mitte ette näha, mille suuremaks tõukejõuks alati on olnud pankade vastastikune võistlus. Senini on seda võistlust esimest korda kui teatud faktori, millega rehkendada peab, alla kriipsutanud ainult „Harju Pank“ oma läinud aasta aruandes. Pankade kontsentreerimist võiks ainult tervitada, sest see oleks üks tähtsamatest sammudest panga kulude vähendamises, mis laenuprotsendi langemisele omalt poolt kahtle-

mata kaasa aitaks. Ehk küll pankade arv meil nimeliselt kasvanud on, võib teatud tsentralisatsiooni pangaasjanduses siiski tähele panna. Meil hakkavad kristalliseeruma teatud tsentrumid, mille mõju vähemate pangaasutuste peale ajajooksul rohkem peab hakkama silma paistma, ja mis lõppude lõpuks vähemate pankade täieliku iseseisvuse kaotamisega ja ühtesulamisega suurematena peab lõppema. Et praegune seisukord loomulik oleks, kus väikestes maakonnalinnades iseseisvad aktsiapangad kümnete kaupa üksteise võidu mõndakümment klienti taga ajavad, kuna seal vaevalt ühele suurpanga osakonnale tööd oleks, või kus päris lausl maal „aktsiapankasid“ asutatakse, kes siia maale veel sõda peavad vekslivormi nõudmisega, võiks küll vaevalt öelda. A. Kask hindas 1920. aasta kohta ainult pangategelaste palkasid 3% peale väljaantud laenudest*). Kui palju ja missuguses sihis seisukord sest ajast peale muutunud on, on raske otsustada.

*) A. Kask: Eesti laenuasutused 1920. aastal. „Eesti Majandus“ 1921, nr. 5, lhk. 11.

Nelja suurema aktsiapanga bilans oli võrreldes aktsiapankade üldbilansiga:

	1. juul. 1921		1. aug. 1922		1. märts 1923	
	Emk.	%/0	Emk.	%/0	Emk.	%/0
Eestimaa tööst. ja kaub. Pank	200,2 milj.	25,6	694,5 milj.	30,4	895,5 milj.	31,5
Harju Pank	191,5 „	24,6	390,0 „	17,1	425,4 „	15,0
Tall. Kred. Pank	84,9 „	10,9	187,7 „	8,2	235,0 „	8,3
Põhja Pank	80,2 „	10,4	132,9 „	5,8	190,1 „	6,7
Kokku 4 panka.	556,8 milj.	71,4	1.405,1 milj.	61,5	1.746,0 milj.	61,5
Kõik aktsiapangad	779,9 „	100,0	2.279,7 „	100,0	2.840,5 „	100,0

Nii võib viimase kahe aasta jooksul konstanteerida suurpankade võrdleva tähtsuse langemist. Sedasama näeme ka laenude ja hoiusummade võrdlemisel.

Laenud.

	1. juul. 1921		1. aug. 1922		1. märts 1922	
	Emk.	%/0	Emk.	%/0	Emk.	%/0
Eestimaa tööst. ja kaub. Pank	54,5 milj.	16,4	493,9 milj.	34,0	612,6 milj.	31,8
Harju Pank	74,0 „	22,3	163,3 „	11,3	212,4 „	11,0
Tall. Kred. Pank.	61,0 „	18,3	145,6 „	10,0	185,1 „	9,7
Põhja Pank	?	?	102,5 „	7,1	147,1 „	7,6
Kokku 4 panka.	189,5 milj.	57,0	905,3 milj.	62,4	1.158,3 milj.	60,0
Kõik aktsiapangad	332,4 „	100,0	1.450,3 „	100,0	1.930,1 „	100,0

Hoiumummad.

	1. juul. 1921	%/o	1. aug. 1922	%/o	1. märts 1923	%/o
Eestimaa tööst. ja kaub. Pank .	Emk. 61,3 milj.	16,9	Emk. 319,0 milj.	31,8	Emk. 357,1 milj.	30,8
Harju Pank . .	86,3 "	23,8	127,1 "	12,7	111,1 "	9,6
Tall. Kred. Pank.	52,7 "	14,5	98,3 "	9,8	118,4 "	10,2
Põhja Pank . .	32,0 "	8,8	58,7 "	5,8	84,0 "	7,2
Kokku 4 panka	Emk. 232,3 "	64,0	Emk. 603,1 milj.	60,1	Emk. 670,6 milj.	57,8
Kõik aktsiapan-gad	363,0 "	100,0	1.003,0 "	100,0	1.160,8 "	100,0

Ülemised arvud iseloomustavad küllalt selgesti meie suurpankade, kelle hulka meie arvame pangad laenudega üle 100 milj. marga, seisukohta Eesti aktsiapankade peres.

Nendest arvudest on muu seas näha, et kõigist neljast suurpangast senini ainult üks on suutnud omale suurpangale vastavat seisukohta luua, kuna teiste võrdlev tähtsus meie majanduses aasta astalt langeb, peaaesjalikult vist küll vähemate pankade konkurentsi mõjul, kes neile provintsi tungimist raskendavad. Üks pank ei ole seda teed üleüldse katsunud, kuna teise kahe kohta kuulda on, et kumbki nendest provintsis ainult ühes osakonnas rahuloldavaid tagajärgi on saavutanud. Selle vastu on Eesti Tööstuse ja Kaubanduse Pank, toetudes oma suurte kapitaalide peale, just provintsi peale iseäralist rõhku hakanud panema ja senini juba kaheksa osakonda avanud. „Riigi Teatajas“ avaldatud Panga aruandes ei leidu osakondade tegevuse kohta mingisuguseid teateid.

Ülemines suurpankade tegevuse lähemale kirjeldusele, anname eeskätt arvud nimetatud pankade omade kapitaalide kohta 1923. aasta ja kahe eelmise aasta algul.

	E. T. ja K. Pank	Harju Pank	Tall. Kred. Pank	Põhja Pank
1921	15,10	25,68	10,06	10,13
1922	97,08	26,57	10,59	10,23
1923	293,19	64,31	42,70	17,32
Ehk protsentides bilansist:				
1921	10,8	18,4	17,0	19,6
1922	26,0	9,5	8,7	9,2
1923	34,8	15,1	19,1	8,8

Pankade võõrad kapitaalid olid seltsamal ajal:

	E. T. ja K. Pank	Harju Pank	T. Kred. Pank	Põhja Pank
1921				
Hoiumum.	56,73	40,63	39,88	25,41
Korresp.	57,20	52,49	1,37	3,82
Passiv laen.	?	5,47	3,51	1,64
Kokku . .	113,93	98,59	44,76	30,87
1922				
Hoiumum.	194,51	82,02	77,32	49,27
Korresp.	35,52	116,13	7,30	19,68
Passiv laen.	?	9,61	3,74	1,37
Kokku . .	230,03	207,76	88,36	70,32
1923				
Hoiumum.	354,39	129,18	105,30	94,66
Korresp.	86,17	105,43	14,93	22,26
Passiv laen.	?	66,34	37,56	9,28
Kokku . .	440,56	300,95	157,79	126,20

Protsentides üldbilansist olid võõrad kapitaalid aasta algusel:

	E. T. ja K. Pank	Harju Pank	Tall. Kred. Pank	Põhja Pank
1921	81,7	71,1	75,6	59,8
1922	61,6	74,7	72,5	63,4
1923	52,3	70,5	70,6	64,2

Hoiumummad üksi tegid välja üldbilansist:

1921	40,7	29,2	68,5	49,2
1922	52,1	29,5	63,5	44,5
1923	42,2	30,3	47,2	48,1

Nagu neist arvudest näha, mängivad võõrad kapitaalid kolmes pangas ühesugust osa, kuna nad E. T. ja K. pangas aasta aastalt suurejoonelist uute aktsia-emissioonide mõjul on langenud. Kuid nendest võõrastest kapitaalidest ei lange mitte ühesugune osa hoiumummade peale. Hoiumum-

summade võrdlevat kasvamist võib viimase aasta jooksul tähele panna ainult Põhja Pangas, kuna nad teistes enam langemisele kalduvad. Seda hoisummade langemist on pangad sunnitud olnud heaks tegema, kas passiv-laenudega ehk jälle kapitaali suurendustega. Selle tagajärjel on omade kapitaalide protsent tõusnud kõigis pankades peale ühe ja iseäranis üllatavalt E. T. ja K. pangas.

Mis puutub passiv-laenudesse, siis ei ole mõtet nende suhtelist vahekorda bilansiga antud arvudest otsida, sest et pangad neid nähtavasti tihti korrespondentide all näitavad. Nii ei näita E. kaub. ja tööst. Pank omas aasta bilansis (R. T. nr. 77, 1923) ei rediskonti ega ka muid võlaarveid,

kuna „Eesti Statistika kuukirjas“ nr. 13 (2) lhk. 34 on näidatud rediskont Emk. 3,0 milj. ja võlaarved Emk. 76,5 milj. ehk kokku 9,1% üldbilansist. Selle vastu seisavad korrespondendid „nostro“ aasta-bilansis Emk. 74,4 milj., „Eesti Statistika kuukirjas“ aga ainult 0,9 miljoniga. Teiste pankade aruanded lähevad enam-vähem kokku „Statistika Kuukirjas“ toodud andmetega.

Igatahes võib julgesti tõendada, et pangad viimasel aastal palju suuremal määral passiv-laenusid on pidanud tarvitama kui ennemalt, nii et nad kahes pangas üle viieni-diku kõigist võrastest kapitaalidest tõusevad.

Pankade aktiv-operatsioonide juure üle minnes, anname ülevaate nende kasvamise kohta järgmises tabelis (milj. Emk.):

	E. T. ja K. Pank	Harju Pank	Krediit Pank	Põhja Pank	
Kassa, välisvaluuta ja arved teistes pankades	1921	4,87	17,23	6,92	6,75
	1922	24,67	21,67	12,71	14,71
	1923	46,59	29,08	12,46	23,84
Väärtpaberid.	1921	5,78	2,78	0,59	—
	1922	14,91	1,61	0,88	—
	1923	70,63	4,04	2,12	—
Vekslid ja laenud	1921	57,50	55,90	43,63	32,78
	1922	222,90	108,09	87,67	66,29
	1923	599,02	209,01	179,04	132,14
Korrespondendid	1921	58,69	57,53	3,36	3,68
	1922	64,69	131,03	12,72	8,77
	1923	65,29	140,76	18,94	13,23
Liikumata varandus	1921	0,08	1,44	0,62	1,76
	1922	9,50	1,37	0,62	2,54
	1923	16,45	11,32	9,52	3,44
Bilans	1921	139,11	138,77	59,23	51,62
	1922	373,03	278,09	121,91	110,89
	1923	841,50	425,98	223,55	196,56

Eesti pankade iseäralduseks on võrdlemisi õige väiksed kassareservid ja üsna tähtsuseta väärtpaberite tagavarad. Kassareservide väiksust ei saa pankadele, kes meie krediidi-nälja kustutamiseks kõige suuremaid jõupingutusi teevad, kuidagi ette heita, niisama ka väärtpaberite puudumist teise järgu reservina. Meie rahaturul ei ole senini väärtpaberid liikumas, mida pangad reservina võiks tarvitada. Kindlaprotsendilisi riigi ja omavalitsuse laenusid ei ole olemas. Väärtpaberite turu puudusel ei ole aktsiad tihti peale üleüldse realiseeritavad, nii et kapitaalide mahutamine aktsiatesse mitte ei oleks kergesti realiseeritava reservi loomine, vaid panga resurside immobiliseerimine. Ainsad kassa-reservid on meil olemas Eesti Pangal, kellest kõik teised pan-

gad igasuguste ootamata nõudmistele korraldada võivad.

Tähtsamad aktiiva summad edenesid üksikutes pankades protsentides bilansist nagu allamäl:

	E. T. ja K. Pank	Harju Pank	Kredit Pank	Põhja Pank	
Kassa	1921	3,5	12,4	11,7	12,1
	1922	6,6	7,8	10,4	13,3
	1923	5,5	6,8	5,5	12,1
Laenud	1921	41,3	40,3	73,6	63,5
	1922	59,7	38,9	72,0	59,8
	1923	71,2	49,1	80,2	67,3
Korresp.	1921	42,1	41,4	5,7	7,1
	1922	17,3	47,2	10,4	7,9
	1923	7,8	33,0	8,5	6,7

Nagu sellest näha, on laenuid kõikides pankades võrdlevalt kasvanud, ja on nende laienemine teiste bilansi summade kulul vaevalt veel võimalik. Peale Põhja Panga, on kassareservid aasta aastalt kahanenud. Tegelikult on nähtavasti kassareservid aasta jooksul kõikides pankades palju vähemad, kui aasta aruandes näidatud, kus harilikult igaüks oma aknaid puhastab (window dressing!). Nii, näit., olid kassa ja jooksvad arved (välisvaluuta jne. ühes arvatud) protsentides bilansist 1. märtsil s.a.:

Estimaa Tööst. ja Kaub. Panga	3,0
Harju Panga	6,5
Tallinna Krediit Panga	3,2
Põhja Panga	3,5

Ei saa nimetamata jätta, et igal neljal pangal võrdlemisi suured vaiksed reservid on kogutud nende liikumata varanduste näol, mis bilansis veel tihti vanades kuld-ruublades figureerivad ja mille väärtus aasta-aastalt ainult kapitäl - remontide kaudu tõuseb.

Pangad annavad laenusid peaaesjalikult kahel kujul: vekslid diskonteerides ja konto-korrent laenude näol, kuna tähtajalised laenud tähtsuseta on. Kuna meil laenud suuremal hulgal pikema-ajalised on, siis ei ole vekslid diskont meil suurt poolehoidu leidnud. Diskonti lähevad ainult ärivekslid, mida meil senini suurel hulgal liikumas ei ole; sedasama teed otsivad ka igasugused sõbravekslid, mida meil õige palju liikumas oli ja veelgi on, ja mis, võib olla, suurema osa meie pankade vekslimaterjaalist välja teevad. Suuremad ettevõtted krediteeruvad harilikult konto-korrent arve kaudu, kus vekslid ainult kindlustusena antakse. Praegust seisukorda iseloomustavad järgmised andmed 1. märtsil s.a. (milj. Emk.):

	E.T. ja K. Pank	Harju Pank	Krediit Pank	Põhja Pank
Diskont. veksl.	147,9	68,1	74,2	76,2
Konto - korrent	462,0	143,9	111,8	67,2
Tähtajal. laen	2,8	0,4	0,3	3,7
Kokku laenud.	612,6	212,4	186,2	147,1
Diskonto vekslite protsent laenudest.	24	32	40	52

Nagu sellest näha, on üksikute pankade vahel sellel alal kaunis suured vahed, mis seletatavad teatava panga klientelli koosseisuga. Kahjuks ei tee kõik pangad oma aruannetes vahet laenude ja vekslite vahel.

Põhja Panga on laenude ja diskonto-vekslite vahet kolme viimase aasta jooksul seisnud umbes nagu 1:1, kuna Harju Panga see vahet vähehaaval on muutunud laenu kasuks. Nii tegid diskonto-vekslid välja üldlaenude summast 1. jaan. 1921 - 47%, 1. jaan. 1922 - 36%, 1. jaan. 1923 - 30%. Samad protsendid Krediit Panga olid vastavalt: 50, 40 ja 36%. Nii on kahes pangas igatahes veksel konto-korrent laenude arvel kahanemas. Nähtavasti on lugu samasugune ka E. Tööst. ja Kaub. panga, kelle täielikum aruanne meile mitte kätte saadav ei ole. Viimase panga veksliportfell on igatahes võrdlemisi kõikidest kõige väiksem. Kõigis aktsiapankades kokku tegi veksliportfell välja 1. märtsil s.a. 33% kõigist laenudest, kuna see vahet üksikute vähemate pankade kaupa õige suuresti kõigub (Valga pank 73%, Kaubapank 85%, Tallinna Kaupm. diskonto ja laenu pank 84%, Tallinna aktsiapank 9% (!), Eesti-Vene Pank 21% jne.).

* * *

Pankade tulude ja kulude kohta läinud aastate jooksul annab ülevaate järgnev kokkuvõte.

	1920	1921	1922
E. T. ja K. Pank			
Tulud	9,83	41,68	79,61
Kulud	3,74	19,78	42,68
Kasu	6,09	21,90	36,93

Kasu % br. tulust 62. 52,5 46.

Harju Pank

Tulud	18,96	37,56	54,64
Kulud	10,95	15,74	34,42
Kasu	8,01	21,82	20,22

Kasu % br. tulust 42 58 37

Krediit Pank

Tulud	5,53	16,48	31,71
Kulud	2,81	11,28	16,87
Kasu	2,72	5,19	14,84

Kasu % br. tulust 49 31 47

Põhja Pank

Tulud	4,95	14,59	21,65
Kulud	2,61	9,76	16,24
Kasu	2,34	4,83	5,40

Kasu % br. tulust 47 33 25

4 panka kokku

Tulud	39,27	110,31	187,61
Kulud	20,11	56,56	110,21
Kasu	19,16	53,75	77,40

Kasu % br. tulust	49	47	41
-------------------	----	----	----

Nagu toodud võrdlustest näha, on käsitatavad pangad igast 100 margast tulust 62 – 25 marka puhtaks kasuks võinud kirjutada, kusjuures üleüldine tendents on nähtavalt puhtakasu protsendi langemise poole. See puhas tasu, mis pangad krediidi vahetalituse eest võtavad, on tõesti õige kõrge, kuid laseb ennast seletada sellega, et pangad võrdlemisi õige väikeste võõraste kapitalidega tegutsesid, ja et kapitaal ka muudel aladel suurte kasudega töötas, mispärast mingisugust alust ei ole nõuda, et kapitaal panganduse alal vähemat protsenti oleks kannud. Pankade dividendid ei ole kõrgemad, kui meil veel hiljuti ja kohati praegugi kindlustatud eralaenu pealt teenitakse. Et krediidi vahetalitus meil nii kallis on, tuleb seletada mitte nii palju pankade liiakasuvõtliste kalduvustega, kui üldiste majandusliste oludega, mis liiakasuvõtmist igal alal võimaldavad. Tõsi on, et üks põhjendus, mis veel 1920 aasta kohta maksis – margakursi langemine – viimase kahe aasta kohta enam ei käi, kuid ühtaega näeme ka kasuprotsendi langemist.

Pankade kulud, tulud ja kasu, arvatud protsentides aastasest keskmisest bilansist, olid kahe viimase aasta jooksul:

	Keskmine bilans (milj. mrk.)	Tulu %/0/0	Kulu %/0/0	Kasu %/0/0
E.T. ja K. (1921)	256,07	16,3	7,7	8,6
Pank (1922)	607,26	13,1	7,0	6,1
Harju (1921)	208,43	18,1	7,6	10,5
Pank (1922)	352,03	15,5	9,8	5,7
Krediit (1921)	90,57	18,2	12,5	5,7
Pank (1922)	172,73	18,4	9,8	8,6
Põhja (1921)	81,25	18,0	12,0	6,0
Pank (1922)	153,72	14,1	10,6	3,5

Kuna meie keskmise bilansi oleme saanud, võttes bilanside keskmise aasta alguses ja lõppus, siis ei või arusaadavalt toodud võrdlevaid arvusi väga täpseteks pidada, kuid üksikute pankade võrdlemiseks on nad igatahes vastuvõetavad. Nendest järgneb, et kõige väiksema võrdleva

tuluga on meil leppinud Eesti kõige suurem pank. Kui tema kasu protsent brutto tulust siiski, nagu eelpool nägime, suurem oli, siis on see seletatav selle panga võrdlemisi kõige väiksemate kuludega. Kus teised pangad on vähemate tuludega leppinud, on nad seda võinud teha puhtakasu arvel, kuna nende võrdlevad kulud, iseäranis viimasel aastal, silmanähtavalt kõrgemad olid, kui E. T. ja K. pangal.

Pankade tähtsamad kaks tuluallikat on saadud protsendid ja komisjon. Kuna muudel tuludel nende kahe kõrval suuremat tähendust ei ole ja laenajate seisukohalt protsentide ja komisjonide vahel raske on mingisugust sisulist vahet teha, siis läheme kohe üle kulude lähemale vaatlusele.

Kõige tähtsam osa meie pankade kulu arves kuulub administratsiooni ja ärikuludele. See on see osa, mis panga klient panga kuludeks tema krediidi vahetalituse eest maksab. Nagu alamaltoodud tabelist näha, on see summa kohutavalt kõrge.

Administratsiooni ja ärikulud:

	Milj. Emk.	% üldkuludest	% üldtulust	% keskmisest bilansist
E.T. ja K. (1921)	8,08	40,1	19,4	3,2
Pank (1922)	19,90	46,6	25,0	3,3
Harju (1921)	9,24	58,6	24,6	4,4
Pank (1922)	18,16	52,4	33,2	5,1
Krediit (1921)	5,58	49,6	33,8	6,2
Pank (1922)	8,67	51,3	27,4	5,0
Põhja (1921)	5,99	61,4	41,1	7,4
Pank (1922)	9,76	60,0	45,1	6,4

Meie suurpankade üldkuludest läheb nii 46,6 – 60,0 prots. administratsiooni ja ärikuludeks ja üldtulust 25–45 prots. Administratsioonikulude võrdlus bilansiga laseb oletada, et mida suurem pank, seda väiksemad võrreldes bilansiga on tema administratsiooni kulud, teiste sõnadega seda odavam tema krediidi vahetalitus. Kui arvesse võtta, et nende kulude katja peaaesjalikult laenu tarvitaja on, siis tuleb arvata, et ta oma laenu pealt E. T. ja K. pangas umbes üle nelja ja Põhja Pangas üle 8 prots. maksab puhtalt vahetalituse kuludeks.

Peale E. T. ja K. panga on kõikide teiste pankade administratsiooni ja ärikulud suuremad, kui nende poolt juuretõmmatud võõra kapitali eest makstud protsendid ja komisjonid, nagu alamaltoodud tabel näitab.

Makstud protsendid ja komisjon.

	Miljon Emk.	% üldku- ludest	% keskmi- sest bilan.
E.T. ja K. (1921	9,34	47,1	3,6
Pank (1922	20,61	48,3	3,4
Harju (1921	6,17	39,1	3,0
Pank (1922	14,64	42,5	4,2
Krediit (1921	4,62	41,0	5,1
Pank (1922	7,76	46,0	4,5
Põhja (1921	2,45	25,1	3,0
Pank (1922	5,67	34,9	3,7

Nagu sellest näha, ei ole vahed üksikute pankade vahel makstud protsentide asjus pooltki nii suured, kui eelpool nägime administratsiooni ja ärikuulude suhtes. Ja kuigi seesuguseid vahesid võib märgata, siis tuleb neid peaausjalikult seletada kõrgete protsentidega, mis mõned eeltoodud pankadest oma passiv-laenude eest pidid maksma. Sellest järgneb, et meie pankade kasutoovus oleneb kõige suuremal määral nende administratsiooni kuludest, ja kuna need viimased võrdlevalt seda mõõda suurenevad, kuidas pankade bilans väheneb, siis võib enesele kergesti ettekujutada seisukorda, missugusesse ka meie vähemad suurpangad võivad sattuda, peaks olud võistluse sunnil nii muutuma, et kliendid 7-8 ja enam protsenti oma laenude pealt panga ülespidamiseks ei taha maksta. Selles punktis on meie pankade pärispatt, mille eest neil kord, võib olla, väga kallilt tuleb maksta. Puuduse kõrvaldamiseks on kaks teed - pangatehnika täiendamine, missugune tee aga vähematele pankadele tihti üleüldse käidav ei ole, ja koondumine. Viimase peale tuleb meie vastutavatel pangategelastel küll esimeses järjekorras mõelda, kui nad suurematele, väljaspoolt tulevatele asutustele jalga ei taha jääda.

Tulumaks praegusel kujul.

R. Berendsen.

III

Tulumaks ja töölised.

Minu esimeses kirjutuses, mis Eesti Majanduse 21. nr-is ilmus, oli juba tähendatud, et just revolutsiooniline noorsugu ja töölise hulgas need olid, kes omal ajal tulumaksu süsteemi maksma panemist kõige rohkem nõudsid. Nüüd aga näeme, et kodanlised kihid siiski veel kuidagi selle „revolutsiooni sünnitusega“, (mida tulumaks küll tõepoolest ei ole, sest ta pandi maks-

ma 6. aprillil 1916. a. seadusega) lepivad, kuna just töölised ja teised palgasaajad kihid tulumaksu vastu kõige rohkem sõjalal seisavad. Põhjus on selge ja arusaadav, kui tulumaksu seaduse §§ 21 ja 22 läbiloeme. Nende paragrahvidega määratakse kindlaks maksualuse isiku elatistminimum, mis maksust vaba. Ja see minimum on: Tallinna, Narva, Petseri ja Valga linnades kuni 30.0000 margani aastas, muudes linnades ja maakondades kuni 20.000 margani aastas. Peale selle arvatakse maha palga tuludest veel 20%, kuid mitte suuremas summas, kui eelpool nimetatud mahaarvamise määrad vastavates kohtades on kindlaks määratud. Maksualuse isiku perekonna liikmete ülespidamiseks, kes alla 17 a. ja üle 60 aasta vanad, ehk haiged arsti tunnistuse alusel, määrab maksev tulumaksu seadus Tallinnas, Narvas, Valgas, Petseris ja Nõmme alevis 15.000.- marka aastas, teistes linnades ja kõikides maakondades 12.000.- marka, missugused summad maksumise alla ei kuulu. Palgasaajate tulumaks ei ole iseenesest suur, ütleme, et isik, kelle puhastulu komitee arvamise järgi on aastas 75.00.- marka, millest elatistminimumid mahaarvatud, maksab aasta lõpul 1500 marka tulumaksu, siis ei näita see summa iseenesest kuigi koormav olevat. Aga kui arvesse võtame, et isikul kes näituseks aastas 120.000 palka saab, see summa aasta lõpuks ka läbi on elatud, (liig toredat elamist sarnane summa iseenesest ei võimalda), siis saame aru, kui tusane on sarnase maksja meeleolu, kui ta aasta lõpul 1500 marka tulumaksu peab maksma. Sellepärast on just madal elatistminimum töölise ja teiste palgasaajate kodanikkude hulgas tulumaksu vastu nurisemise aluseks ja nende nõue on, et vähemalt nii suur summa, millega inimene iseenast ja oma perekonda aastas ära elatada võiks, maksuvaba oleks.

Seaduseandjad on aga teisel arvamisel. Nemad leiavad, et kui elatistminimumi kõrgele määrata, siis väga hulk kodanikka tulumaksust täiesti vabaks jääb, missugune osa maksusid ülejäädava kodanikkude kihi peale jaotada tuleks ja mis siis jälle viimastele koormav oleks. Nii on ka otsekohest maksude juures, nagu seda tulumaks on, raske kuldset keskteed leida, mis kõiki rahuldaks, ja sellepärast on arusaadav kui tihemalt hääled kuuldavale tulevad, kas ei oleks tõesti vahest otstarbekohasem kaudsete maksude juure tagasi pöörata ja kehvemaid kihta tulumaksust täiesti vabastada.

Kaudsete maksude pooldajad soovivad oma arvamiste kinnitamiseks seda ette, et tööli- sel see sugugi raskena ei tunduj, kui ta aastä jooksul märk-haaval äinete hinna kõrval 1000 marka välja annab, aasta lõpul kor- raga 1000 marka äramaksta on aga palju- del päris võimata. Tõsi, tulumaksu võib jaokaupa maksta, võib ka maksupikendust paluda, aga siin ei tohi unustada, et see tüütav ja tülitav on, mis ühelgi ei meeldi.

IV. Kuidas tulumaksu määratakse.

Kõige suuremaks tüüaluseks on see, kuidas maksualuste tulu kindlaks tehakse ja tulumaksu määratakse. Tulumaksu sea- duse § 48 järgi tehakse maksualuse tulud kindlaks maksualuse enese teadaannete ja kõigi teiste kogutud andmete põhjal. Siit algab keerdsõlm peale. Kodanik annab oma tulud üles, mis ta on saanud näituseks palgast, äriettevõtetest, kapitaaliprotsentidest jne. ja on nüüd kind- las arvamises, et tulumaksu-komitee selle teadaande põhjal ka maksu määrab. Juba paneb kodanik oma ülesantud tulude koha- selt maksu tarbeks teatava summagi kõr- vale. Aga nagu väik selgest taevast tuleb maksuleht, milles maksualuse tulud kaks — kolm korda suuremad näidatud, kui koda- nik ise neid tõepoolest saanud. Millest see tuleb? Komitee umbusaldusest maksualuste vastu. Ja millest tekkib umbusaldus? Sel- lest, et liig kõrge tulumaksu kartusel mõned maksualused tõesti oma tulusid varjasid ja neid vähemal määral, kui õigus üles andsid. Aga ka muudel põhjustel. Esimestel aasta- tel iseseisvuse päivil oli ju maksukomitee- des otse kauplemise viis tulumaksu kohta maksev. Andis kodanik kui tahtes õigla- selt oma tulud üles, pandi komitee poolt ikkagi juure, oletades, küll maksab ära. Ja makseti ka ära, sest „Kohtuga kohut käia“ ei ole kerge! —

Maksualuste tulude kohta teadete kogu- mine lasub peaaesjalikult maksuinspektorite peal, kuid viimased ei saa sagedasti aja puudusel seda ülesannet korralikult täita, vaid arvavad umbkaudselt maksualuste tulusid välja. Tulumaksu seaduse §§ 37, 38, 39 ja 43 näitavad otse ära, missugustel teedel maksuinspektorid maksualuse isiku tulude kohta teateid võivad koguda, kuid imelikul kombel juhtub enamal jaol korda- del ikka nii, et just neis seaduse paragraah- vides ettenähtud korras teadete kogumise põhjal tulusid mitte tõstetud ei ole, vaid koguni kaudsete andmete põhjal. Ja see

on kõige halvem. Sest otseskohtesed äjutu- sed ja ettevõtted annavad ka otseskohtesid ja õiglasid teateid, mille vastu ka maksu- maksjal raske vaielda, kaudsete andmete varal kindlaks tehtud tulu kohta on aga praeguse seaduse põhjal sel kombel vastu- vaidlemise võimalus äravõetud, et maksu- komitee esimees kohustatud ei ole maksu- alusele teatama, missuguste andmete põhjal maksualuse tulu on kõrgendatud.

Maksumaksja on pandud väga rumalasse seisukorda. Tema üldtulu on tõstetud mit- mekordseks, ainelikult aga ei teatagi temale; mis põhjusel; nii on tal võimalus võetud ennast ülelligse maksu vastu kaitssta. Ja sarnane asjaolu tekitab kõige suuremat rahulolematust. Tulumaksu seaduse § 77 näeb ette, et kodanikku, kes oma tulud valesti ülesannab, kuni 100.000.— margani karistada võib. Meil on aga lugu nii; sind ei karistada mitte, tähendab, oled tulud õieti ülesannud, kõrgendatakse aga mitme- kordselt tulu summa, just nagu oleks mak- sualuse poolt tulud valesti ülesantud. Saagu nüüd aru sellest, kes saab. —

Tulumaksu seadus tuleb revideerimisele võtta. See maks, millega ükski kodanik- kude kiht, töolistest algades, miljardäeriga lõpetades, rahul ei ole, ei leia praegusel kujul õigustamist. Tema puudused tulevad kõrvaldada.

Kalevi- ja villatööstus.

J. Marjamaa.

Eesti kiutööstuses seisab tähtsamal kohal kalevi- ja villatööstus. Tema ellutärgkamisele, millest üle saja aasta möödunud, pani aluse laialine lambakasvatuse arenemine maal, eriti saartel, kuhu ka esimene kalevi- vabrik, nimelt, „Hiiu-Kärdla“ asutati. Hil- jem, XIX aastasaja esimesel poolel, pandi ka teistele kalevivabrikutele alused. Kui esimene kalevivabrik tarvismineva toores- aine — villa — koha pealt sai, siis ei jat- kunud seda enam hiljem asutatutele ja vii- mased oli sunnitud villa mujalt muretsema; sest ajajooksul ühes põllumajanduse edene- misega vähenes lambakasvatamine ja sel- lega ühes ka villa saavutamine. Viimase muretsemine ei teinud vabrikutele erilisi raskusi, sest Eesti geograafiline seisukoht võimaldab korraliku ühenduse välisilmaga ja turgudega. Ajajooksul arenedes võitis kalevitööstus endale kindla seisukoha ja hea kuulsuse. Enne ilmasõda täitis ta laia Vene-

maa erilisi nõudeid mitmesuguste raskemate riidesortide alal, kus tal tol ajal vääriline võistleja puudus. Sel ajal oli kalevivabrikuid suurtööstuse ettevõtteks — 3. Nende jõujaamade koguvõimsus — 2900 h. j. ja põhikapitaal 4.700.000 kuldrubla. Neis leidis 3.200 tööl. tööd ja aastane kogutoodang oli 1.300.000 ars. kalevit.

Ilmasõja ja temale järgnenud segaduste ajajärgul oli kalevitööstus sunnitud oma toodangut tooresmaterjaali saavutamise raskuste ja turu puuduse tõttu märksa, kuni 30% normaalsest, vähendada.

Suur-Vene kokkuvarisemine enamlaste riigipöörde tagajärjel tõi kalevitööstusele suuri ainelisi kahjusi kaasa; sest kõik valmiskaup, mis Peterburis, Moskvast, Harkovis j. m. ladudes, natsionaliseeriti tasuta. Peale selle läks kaotsi suur ja laialine turg. Hulk õppinuid tööjuhte ja töölisi valgus laiali ja neid oli väga raske jälle koguda, kui nende järele vajadust tunti.

Kui Saksa okkupatsiooni aeg möödunes ja Eesti-Vene rahuleping sõlmitud, avanes kalevitööstusele võimalus seisukorda, kuhu ta langenud, selgitada, ja leida teesid väljapääsemiseks. Seisukord oli kurvemat: puudus kapitaal, tooresained, töölised ja turud. Selgus pea, et siseturg kõiki toodangut ära tarvitada ei suuda ja ülejäägile vaja on välisurgu leida, seal aga nõuded eelsõjaaegsetest suuresti lahkuminevad ja peale selle veel teiste maadega võistlusesse tuleb astuda. Et sõja- ja revolutsiooniae-

gadel tööstuse kapitaalid kaduma läksid, oli kapitaali saavutamise küsimus üks raskematest lahendatavatest, sest väljamaa kapitaal ei julgenud siia asuda sellepärast, et Eesti enamlaste Venemaa külje all ja sealt üllatuse võis oodata, pealegi ei jäänud väljamaal, kus olusi täpsemalt ei tuntud, mõjuta mõnede Eesti vaenuliste ringkondade kihutustöö, milles ikka ja jälle eeldati, et Eesti enamlaste rüppe langeb ja sellega ka kõik varandused konfiskeeritakse. Siiski läks peale pikemaid läbirääkimisi korda kapitaali saavutada, välisilmaga ühendust luua ja vabrikuid muutunud olukordadele ja nõuetele vastavalt ümber korraldama hakata.

Esimeste aastate jooksul tuli küll paljude raskustega tooresaine — villa — saavutamisel, tööliste leidmisel ja turgude otsimisel, võidelda; kuid ajajooksul on enam-vähem rahuloldavalt suudetud neid küsimusi lahendada ja aasta-aastalt on Eesti kalevitööstus oma toodangut suurendanud ja sisuliselt edenenud; võites uusi välisurgu oma toodetele ning vallates siseturgu, tõrjudes siit välismaade kalevitööstuse saadusi välja. Viimasele asjaolule on palju kaasa aitanud Eesti tööstus-kaubanduslised näitused, milliseid kaubandus-tööstus ringkonnad järjekindlalt igal aastal Tallinnas on korraldanud ja kus kalevitööstus üks suurematest esinejatest on olnud. Tutvustades seega omi saadusi ja edusamme laiematele ringkondadele nii sise- kui ka välis- turult.

Kalevitööstuse üle enne ja pärast sõda annab allpoolne tabel pildi:

	1913/1914. a.	1919. a.	1920. a.	1921. a.
Suurem. vabrik. arv:	3	3	3	3
Põhikapitaal:	4.700.000 kuldrubla	4.700.000 Emrk.	4.700.000 Emrk.	6.100.000 Emrk.
Jõujaamade koguvõimsus: . .	2909 h. j.	2.909 h. j.	2.909 h. j.	2.909 h. j.
Tööliste arv:	3.200	1.856	1.930	1.930
Kogutoodang:	1.300.000 ars.	440.170 ars.	440.000 ars. ja 4700 tekki	430.846 ars. 9452 tekki 20.000 rätikut ja muud

Kalevivabrikuteist väärivad tähelepanu järgmised ettevõtted:

Narva kalevimanufaktuur. End. Parun A. L. v. Stieglitz. Kontor ja ladu: Tallinnas, Pikk tän. nr. 68.

Vabrik on asutatud 1820. a. Narva kaupmehe Momma poolt. 1838. a. omandas vabriku aktsiaselts, kelle asutajateks

tolleaegsed Vene ministrid krahv Nesselrode ja Benkendorf ning pangaomanik parun Ludvig Stieglitz olid. Kuid hiljem omandati vabrik uue moodustatud aktsiaseltsi „Narva kalevimanufaktuuri ühisus'e“ poolt, kelle asutajateks ülevalnimetatud Stieglitz ja vabriku tolleaegne direktor Napoleon Peltzer olid. Vabrik asub Narvoova

jõe kaldal ja saavutab liikumapaneva jõu vesiturbiinide kaudu, millede arv 6, koguvõimega 1535 h. j.; peale vesiturbiinide on veel 180 h. j. auruturbiin. Vabriku tehnilisest sisseseadest on mainimisväärilised ja tähtsamad: 33 selfaktori, 1 korrutamise-, 29 forsimise-, 20 pesemise-, 38 pügamise-, 27 vanutamismasinat ja 280 kangrutelge; peale nende on veel 168 mitmesugust abimasinat. Tööjaotuse alal jaguneb vabrik kangru-, ketramise-, appretuuri-, värvimise-, pesemise- ja mehaanika jaoskondadesse. Vabriku normaal- ja viimase aastate tegevuse üle annab allpool olev tabel pildi:

	1913/1914 aasta	1919. a.	1920. a.	1921. a.
Töölise arv:	1 100	651	732	730
Toodang, kalevit:	600.000 ars.	248.750 ars.	52.878 ars.	219.706 ars.

Normaalajal oli vabriku saaduste turuks Venemaa; kuid Venes valitsevate korratuste ja majanduslise elu hävinemise tagajärjel kadus nimetatud turg ja oldi sunnitud mujalt turgu otsima. Peale Lääne-Euroopa on vabrik väga suurt rõhku ka sisefuru nõuete rahuldamise peale pannud, mis mitte tagajärjeta ei jäänud.

Vabrikus töötavate tööliste hea käekäigu alal on vabriku valitsus suurt tähelepanu üles näidanud. Nii on töölistele vabriku majades odavahinnalised korterid ja kütteaine; kuna korterite valgustamine, saun ja pesukööök maksuta tarvitada on.

Sindi kalevivabrik A/ü. (end. Võormann & Poeg) kalevivabrik Sindis, Pärnu lähedal. Kontor ja ladu: Lai tänav nr. 22, Tallinnas.

Vabrik on asutatud 1832. Asub Sindi alevis, Pärnu maakonnas, Pärnu jõe kaldal, 12 kilom. Pärnu linnast. Tema omanikuks on ülemalnimetatud aktsiaühis 10.000.000 Emrk. põhikapitaaliga.

Esimestel tegevusaastatel saavutas vabrik oma tarvismineva tooresaine – villa – ümbruskonna mõisatest, kus tol ajal eeskujulised lambakasvatused olid sisse seatud, ja töötas ainult 75 töölisega. Aegade jooksul laiendati ja täiendati vabrikut ja käesoleval silmapilgul on vabrik moodsa sisseseadega varustatud. Millest nimetamisväärt: 15.000 ketramispooli, 300 kangatelge ja tarvilised abimasinad. 1913/1914. a. leidsid ettevõttes 1100 tööli. tööd ja aastane kogutoodang oli 600.000 ars, kalevit mitmesu-

guste sortidena ja hindadega. Praegusel ajal jaguneb vabrik järgmistesse osakondadesse: kunstvillatööstus (villaste rätalate ümbertöötamine), villapesu-, ketramise-, kudumise-, värvimise-, pügamise-, appretteerimise- ja trükkimise; viimased kaks osakonda on 1920/1921. a. sisse seatud ja need töötavad kohaliste puuvillaketramise- ja kudumise vabrikutes valmistatud puuvilla tooresriiet ümber.

Vabriku tootevõimsuse ja viimaste aastate tegevuse pildistamiseks toon alamal seisva tabeli:

	1913/1914 aasta.	1919. a.	1920. a.	1921. a.
Töölise arv:	1100	1037	500	730
Töödang, kalevit:	600.000 ars.	165.088 ars.	25.000 ars.	150.000 ars.
Ümber-töötatud puuvillast riiet:	—	—	50.000 ars.	2.000.000 ars.

Liikumapaneva jõu saavutab vabrik vesiturbiini-, aurukatla- ja elektrimas., millede koguvõimsus 1300 h. j. Jõujaama ja hoonete, sama ka tööliste elumajade kütmiseks tarvitatakse peaaesjalikult turvast, mida omast, vabriku lähiduses olevast, turbarabast saavutatakse.

Et vabrik linnast emal asub, siis on vabriku poolt töölistele kas ühiselumajad, ehk jälle täiesti omaette üksikelumajad ehitatud, millised töölistele kas tasuta ehk odava üüriga kasutada antakse.

Hiiu-Kärdla kalevivabrik A/S. kalevivabrik. Juhatuse kontor: Tallinnas, Pikk tänav nr. 68.

Vabrik asub Hiiumaal, Läänemaak. Asutatud 1818. a. pärün Ungern-Sternbergi poolt. Praegu on vabriku omanikuks ülemalnimetatud aktsiaselts 2.000.000 Emrk. põhikapitaaliga.

Vabriku tehnilise sisseseade moodustavad: liikumapaneva jõuna: aurumasin – 360 h. j., 10 kraasimise-, 12 ketramise- (3600 värinat) masinat, 66 kangrutelge ning mitmesugused muud tarvilised abimasinad. Normaalajal leidis vabrikus 630 tööli. tööd ja aastane kogutoodang oli 60.000 arsinat kalevit. 1921. a. oli tööliste arv 285 in. ja sama aja jooksul valmistati 61.140 ars. kalevit, 9.432 vaipa, 14.457 rätikut ja 3.479 shalli.

Tööliste korterite alal sarnanevad olud ülemaalpool kirjeldatud Sindi kalevivabriku omadega.

Kui kalevitööstus tol ajal ellu tärkas, kui ta tarvilise tooresaine – villa – kui mitte kõik, siis vähemalt suure osa, koha pealt saavutas, on ajajooksul selles suhtes suur muudatus sündinud ja kalevitööstusele, kui suurtööstusele, ei paku kohaline turg nime-tamistväärt osagi tarvilisest villa hulgast ja juba ammu enne ilmasõda oli kalevitöös-tus sünnitud villa sisse vedama, sest tema aastane tarvidus tõusis üle 60.000 pd. Varemalt oli suuri villa andja Venemaa; kuid viimastel aastatel on selleks Prantsus- ja Inglismaa kujunenud, nii müüsid need maad 1921. a. Eesti kalevivabrikutele 32.500 pd. villa.

Sama on seisukord saaduste müügi turude alal kujunenud. Enne ilmasõda olid pea ainsamateks tarvitajateks mitmesugused Vene riigi asutused, nagu sõjavägi, poliit-sei, koolid jne. Enamlaste laastava maja-pidamise tõttu on Vene turg ostujõuetuks muutunud ja niipea pole loota, et ta suu-daks jälle astuda korraliku tööd armasta-vate rahvaste ritta. Loomulikult on Eesti kalevitööstus sunnitud muutunud oludele vastavalt oma saadustele mujal müügiturgu otsima. Osalt leiti see sisemaal sõjamineis-teriumi ja mitmete muude asutuste näol; peale selle õpiti siseturu nõudeid tundma ja hakati nendele vastavat kaupa valmis-tama. Selle tagajärjel on suudetud juba tuntavaid tagajärgi kätte saada ja nii mit-mel alal, nagu: meesterahva ülikonna- ja üliriite, on suudetud väljamaa tööstuse omi välja tõrjuda.

Siseturu võitmise korral ei ole ka välis-turgu silmast lastud ja seal ei ole võistluse tagajärjed mitte halvemad olnud, vaid on leitud kindlad turud juba naabririikides ja paljudes teistes, nagu: Daani-, Poola-, Ru-meenia-, Bulgaaria- ja mujal maal.

Kui ülemaalpool tähendasin, et kalevi-tööstus siseturul edukalt väljamaa omaga võistleb, siis ei saa vaikides mõõda minna ühest mõjuvamusel tegurist, mis kõnealoleva võistluse edukusele tuntavaks abiks olnud ja seda ka praegugi veel on, s.o. valmis-riiete tööstus.

Nimetatud tööstuseharu ei olnud Eestis kuni 1920. a. olemas. Kuid rätsepatöö kõrge hinna tagajärjel veeti väljamaalt väga suurel arvul valmis ülikondasi ja üliriideid sisse, mis-sugune asjaolu mitte mõjuta ei jäänud meie kalevitööstuse saaduste tarvitamise peale. Et turgu oma saadustele leida, neid tarvi-

tajale võimalikult odavalt kätte anda ja seega väljamaa saaduseid välja tõrjuda, organiseerisid kohalised kalevivabriku juha-tused ühes vastavate eriteadmistega varus-tatud ettevõtjatega valmisriiete valmistamise töökojad. Neist on tähtsamad: aktsiaselts „Salus’e“ ja O/ü. „llu“ valmisriiete tööko-jad. Esimene neist asub Haapsalus, kuna temal kontor ja ladu Tallinnas, Pikk tän. nr. 68 on; teine aga Tallinnas, Harju tän. nr. 22. Neis töökodades leiab ca 400 töö-l. tööd ja nad suudavad ühe kuu jooksul 20.000.000 mrk. valmisriideid turule lasta. Et neis töökodades töö võimaluseni mehaneeritud ja nad kohaliste kalevivab-rikute kalevit tarvitavad, mida nad kergen-datud tingimistel saavad, siis suudavad nad hinna ja väärtuse alal väga heade taga-järgedega välismaadega võistelda ja seega kalevivabrikutele siseturgu avitada võita.

Kalevitööstusega on oma iseloomu poo-lest lähedases ühenduses villakraasimise-, ketramise- ja vilditööstus. Kui kalevitöös-tu suurema osa oma saadustest väliturule saadab, siis on villakraasimise-, ketramise- ja vilditööstus ainult siseturu varustaja ja tema nõuete täitja. Pea igas põllumajapi-damises kasvatatakse lambaid, et ihukatteks tarvilist villa jne. saada. Vanematel aega-del kraasiti ja ketrati vill kodusel viisil; ajajooksul asutati aga üksikute ettevõtjate poolt villakraasimise- ja ketramise tööko-jad, kus mehaan. jõul vill masinate abil kraasitakse ja ketratakse ning siis valmis-lõngana villa-omanikule tagasi antakse, kes siis kodus lõngadest valmiskanga kujub. Viimaste lõpulikude ümbertöötamiseks on jälle mehaan. töökojad – vanutamise- ja värvimise-, harilikult asuvad nad kraasi-mise- ja ketramise töökodadega üheskoos. Need töökojad ei tarvita iseseisvalt mitte villa kui tooresainet, vaid nad on ainult kui võõra villa ümbertöötajad ettevõtted, kes tarvitajale abiks villa – lõngaks ja sel-lest valmistatud kanga – tarvitamiskõlbuli-kuks ümbertöötamisel. Viimasel ajal on mõned neist töökodadest ka kudumise-masina üles seadnud ja kangakudumise tööd vastu võtma hakanud.

Villakraasimise- ja ketramise-, sama ka kanga vanutamise- ja värvimise töökojad asuvad peaaesjalikult maal rahvarikkamates maakohtades ühendusteede ääres ehk läheduses.

Liikumapaneva jõuna tarvitavad nad auru-, gaasi- ehk vee-, viimasel ajal ka elektrijõudu. Harilikult seisab nende teh-niline sisseade koos: kraasimise-, ketra-

mise-, vanutamise- ja pesemismasinatest. 1913/1914. a. loeti nende arvu üle maa ca 100 peale. Viimasel ajal on palju uusi juure asutatud ja käesoleval silmapilgul on kraasimis- ja ketramistöökodasi - 113 ja kanga vanutamise ja värvimise töökodasi - 64. Neis leiab ca 400 töötl. tööd ja nad töötavad ühes aastas ca 35.000 pd. villu lõngaks ümber; kuna jälle vanutamise- ja värvimistöökodade ca 700.000 ars. riidet kangastes tarvitamiskõlbulikuks töötavad. Kõnealolevate töökodade töö tarvitajad on peaaegult maal asuvad elanikud, kes oma igapäevase raske kehalise töö juures ka vastavat tugeva vastupidavuse võimega riidet tarvitavad.

Ülemalpool nimetasin, et vilditööstus ühenduses villaümbertöötamise tööstusega on. Vilditööstuse ettevõtteid on üldse - 9 olemas. Neis leidub normaalajal 700 töötl. tööd ja aastase kogutoodangu väärtus tõe-

seb 50.000.000 Emrk. Nende tähtsamateks toodeteks on mitmesugused viltsaapad, kingad, kübarad ja tehniline vilt. Tähtsamaks ja suurimaks ettevõtteks vilditööstuse alal võib nimetada

F. Hoppe & Ko. vildivabrik, Tartus, Raatuse tän. nr. 18.

Asutatud 1908. a. Omanikuks on samanimeline osatühisus. 1913/1914. a. oli vabrikul 200 töötl. ja tema aastase toodangu koguväärtus ca 700.000 kuldrubla. 1921. a. leidsid vabrikus 50 töötl. tööd ja aastane saaduste koguväärtus ca 8.800.000 Emrk.

Vilditööstuse toodete suurimaks tarvita-jaks olid normaalajal Vene põhjapoolsed kubermangud, kuna nüüd Vene turu kaot-simineku tõttu vilditööstus sunnitud on oma toodangut vähendama, sest siseturg kõiki ära tarvitada ei suuda.

Suurmüügi hindade liikumine käesoleva aasta esimesel poolel.

Alamal toome andmed suurmüügi hin-dade liikumise kohta aasta algusest kuni

1. juulini juba enamalt tarvitatud kava järele.

A. Importkaubad.

	Jaanuar	Veebruar	Märts	Aprill	Mai	Juuni	Juuli
Toidu- ja maitseained	100,0	99,3	103,4	106,8	110,6	107,1	102,2
Küte ja õlid	100,0	100,5	103,7	104,8	108,5	98,9	95,4
Muud ained	100,0	99,8	104,6	105,6	104,3	106,6	108,6
Importkaupade üldindeks	100,0	99,9	103,9	105,7	107,8	104,2	102,1

B. Eksportkaubad.

Vili	100,0	96,0	95,7	99,7	101,8	99,9	106,7
Kartulisaadused	100,0	100,0	106,7	106,7	110,0	114,3	128,7
Piimasaadused ja liha	100,0	98,7	105,7	108,7	97,6	93,8	88,3
Linad	100,0	95,7	95,7	98,6	98,6	98,6	98,6
Mets	100,0	(100,0)	102,6	100,0	(100,0)	100,0	103,0
Paber ja tsement	100,0	100,0	98,4	94,0	95,6	97,0	97,5
Eksportkaupade üldindeks	100,0	98,4	100,1	101,3	100,6	100,6	103,8

Hindade liikumise iseäralduseks kahe viimase kuu jooksul on olnud toidu- ja maitseainete gruppis hindade langemine tervel liinil. Suhkru hinnad löid juba mais kõikuma, mis näitab, et „corner“ Nev-Yorkis kauem enam turgu ei suutnud kontroleerida, sest et suhkru tagavarad, nagu arvata võis, palju suuremad olid, kui publikumile esialgu ette kalkuleeriti.

Juulis peetakse isegi võimalikuks, et Londonist suhkurt Nev-Yorki tagasi haka-

takse saatma, mida osalt Inglise naela kursi langemisega tuleb seletada.

Hiljem järgnesid hinnaalandused kohvis, tees, jahus ja teistes selle-grupi ainetes. Kuna samad ained ilmaturul üleüldse lan-gemas olid ja marga kurs võrdlemisi vähe kõikus, siis jälgisid kohalikud hinnad üsna järjekindlalt ilmaturu hindade kõikumisi. Ainus aine selles gruppis, mis ei muutunud, oli riis, mille hind ka ilmaturul kindlana püsis.

Kütte ja õlide grupp näitab ka langetamist pea kogu liinil, mis iseäranis silmatorkav oli kivisõe juures.

Muude ainete gruppis näitab raudvastavalt ilmaturu hindadele väikest langetamist, kuna aga malmi hind, mis Inglismaal samal ajal teravalt langes, meil tõusu näitab. Samasugune vastolu valitseb vase hindade liikumises, mille tagajärjena grupi indeks maist juunini meil teatavat tõusu näitab. Importkaupade üldindeks on siiski viimase kahe kuu jooksul 5° langenud.

Õige üksteise vastu käivaid muutused võime tähele panna eksportkaupade rühmas. Enam-vähem püsivad olid nisu ja rukki hinnad, ehk küll langeva tendentsiga (Vene rukki võistlus!), kuna aga kaerad järsu hüppe üles tegid (170 jaanuaris, 215 mais ja 250 1. juuliks). Otrade hind on kogu aja kindlusega kõikunud, omades viimasel ajal tendentsi tõusta.

Järsult on tõusnud kartulisaaduste hinnad, mis ennast muu seas avaldab ka piirituse hinna tõstmises 12 tsendi pealt 17 tsendi peale liiter. Või hind langes endiselt ja on praegu 63° jaanuari hinnast. Ka sealih hind, mis kuni juunini tõusis, on juuli algusel langema hakanud.

Puude ja lihade ülesostu hinnad on endiselt kindlad, kuna paberivabrikud oma produkti eest siseturul vähehaaval kallimaid hindu hakkavad nõudma. Tsemendi hinnad, mis kevade poole langesid, on nüüd püsima jäänud.

Üldkokkuvõttes kõikused kaubahinnad kuust kuusse, nagu alamal, missugune kõikumine enam-vähem vastab ilmaturu kõikumistele:

Jaanuar	100
Veebruar	99,1
Märts	102,0
Aprill	103,5
Mai	104,2
Juuni	102,4
Juuli	103,0

Turu ülevaated.

Lihaturg.

Põllum. Keskküh. „Estonia“ teatel on 16.—21. juulini Eesti tapamajades tapetud ja tembeldatud:

	Kariloomi	Vasikaid	Siga
Tallinnas . . .	378	449	249
Tartus . . .	andmed puuduvad		
Teistes linnades	148	342	150
Kokku . . .	526	791	399
Eelmis. nädalal	486	898	365

Tallinnas olid hinnad läbistikk (markades puudaeest):

	Sel nädalal	Eelmisel näd
Numloomad (eluskaal)	550—650	600—700
(tapetud)	800—900	750—850
Numvasikad (eluskaal)	800—1000	600—800
(tapetud)	800—1120	800—1000
Numsead (eluskaal)	1200—	1200—1280
(tapetud)	1480—1640	1480—1600

Võiturg.

Kontroll komisjoni poolt võid vaadatud
16. — 21. juulini 1923. a.

Eksportöör.	Läbi vaat. tünni	Inglismaale	Rootsi	Siseturule
P. K. „Estonia“ . . .	446	—	426	20
Einpaul.	514	—	450	64
Tegilhus	27	17	—	10
Romann	89	—	71	18
	1076	17	947	112

Või hinnad Inglise turul on suurema hulga sortide peale kallimad. Seisukorra tähtsaks faktoriks on sadama tööliste streikimine. Külmetusruumides on veel rohked või tagavarad alal. Ilmad on jahedamaks muutunud, kuid valmistus pole mitte palju tõusnud. Sissevedu lirimalt väikene, streigi tõttu liri sadamates. Sisse tuleb suuremalt jaolt või Daanist, kus viimasel ajal ka kuumus valitses, mis võimaldamist takistas, nüüd aga vähenemas on.

Rahaturg.

Tähtsamate arvete seis Eesti Pangas — Tallinnas.

	10.VII.	25.VII.
Kassa	793,6	761,5
Välisvaluuta kassas ja väljamaa pankades	308,5	191,8
Laenud välisvaluutas	270,5	264,9
Diskont. vekslid	1.028,4	1.031,1
Konto-korrent	2.115,0	2.176,4
Pangafähed	2.350,0	2.350,0
Riigikassa	1.453,9	1.538,8
Hoiusummad	1.016,2	556,6

Läinud nädal näitab tähtsamaid liikumisi hoiusummade ja välisvaluuta vähenemise sihtis. Hoiusummade arvel on suuri ülekandmisi olnud peaaesjalikult riigikassa a-le: igasugused tähtajalised maksud, kui üksikute riigiasutuste operatsioonide summade tagastamiseks. Et riigikassa arve aga mitte palju tõusnud ei ole, tuleb sellest, et riigikassa ülesandel suuri väljamaksusi on, mis ühenduses palgamaksmisega 20-mal, riiklike ehitustega jne. Välisvaluuta on vähenenud peaaesjalikult suure sisseveo ülekaalu ja publikumi närviikkuse tõttu valitsuse moodustamise saamatuse pärast. Laenud on, vaatamata suure nõudmise ja „avaliku arvamise“ mõjuavalduste peale, ainult vähe tõusnud.

Väliskurs muutuseta, börsel vaikne.

Tallinna börs kursisedel

Kaupäev		1 dollar	1 naelsterling	100 Seksa marka	100 Soome marka	100 Rootsi krooni	100 Deani krooni	100 Prantsuse frk.	100 Holl. guld.	100 Läti rubla	100 Tšehosl. kr.	1 kuld rubla	100 Itaalia liiri	100 Helvecia fr.
16. VII	O.	345	1591	0,09 ¹ / ₂	950	9200	6025	2045	13575	133 ¹ / ₂	1025	170	1495	6125
	M.	347	1600	0,10 ¹ / ₂	960	9250	6125	2075	13675	137	1055	—	1525	6175
	T.	—	1600	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
17. VII	O.	345	1593	0,09 ¹ / ₄	952 ¹ / ₂	9235	6025	1975	13575	133 ¹ / ₂	1025	170	1515	6150
	M.	347	1600	0,10 ¹ / ₄	962 ¹ / ₂	9235	6125	2025	13675	137	1055	—	1545	6200
	T.	347	1600	—	—	—	—	2000	—	—	—	—	—	—
18. VII	O.	345	1593	0,06	950	9250	6050	2045	13575	133 ¹ / ₂	1025	170	1515	6175
	M.	347	1600	0,07	960	9300	6150	2075	13675	137	1055	—	1545	6225
	T.	347	1600	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
19. VII	O.	345	1592,5	0,05 ¹ / ₂	952	9250	6050	2045	13600	133 ¹ / ₂	1030	170	1515	6175
	M.	347	1602,5	0,06 ¹ / ₂	962	9300	6150	2075	13700	137	1060	—	1545	6225
	T.	347	1602,5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
20. VII	O.	345	1592 ¹ / ₂	0,04,75	954	9225	6125	2070	13600	133 ¹ / ₂	1025	170	1530	6185
	M.	347	1602 ¹ / ₂	0,05,25	964	9275	6225	2100	13700	137	1055	—	1560	6235
	T.	347	1602 ¹ / ₂	—	—	9275	—	—	—	—	—	—	—	—

Tähtsamate en gros kaupade hinnad, mis käesoleval nädalal kauba börsel koteerimise komisjoni poolt koteeriti.

Jahud: nisu, pehme, kõrgem sort pd.	590—630	Kohvi, Kesk-Ameerika sordid . . .	3800—4200
" " sõre	630—670	" " " " " " " "	"
A/S. Rotermanni tehaste jahud:		Mexiko	—
nisu, pehme,	475—615	Tee, lahtine Pekoe broken, Java . . .	4000—4200
" " sõre	620—640	" " Orange Pekoe, Java . . .	5200—5400
" " pehme, teised sordid	—	" " " " " " " " " " " "	5700—6000
Rukkijahud	270—280	" " " " " " " " " " " "	6000—7000
" " " " " " " " " " " "	430—470	Suhkur, peenike, valge, Dantsigi . . .	940—950
Nisu, Eesti	330—350	Czechoslovaakia	970—980
Rukis	245—250	Siirup, kartuli, B 42°	780
" " " " " " " " " " " "	235—240	" " " " " " " " " " " "	740
" " " " " " " " " " " "	255—270	" " " " " " " " " " " "	740
" " " " " " " " " " " "	210—220	Sool, lahtine	38—40
Erned, rohelist, Eesti	—	Heeringad, Yarmouth, Mattie	tünn
" " " " " " " " " " " "	—	" " " " " " " " " " " "	—
" " " " " " " " " " " "	—	" " " " " " " " " " " "	3300—3400
Riis, Burma II.	510—520	" " " " " " " " " " " "	3200—
Kartulid, eksport	140—150	" " " " " " " " " " " "	3100—3200
" " " " " " " " " " " "	—	" " " " " " " " " " " "	2200
Kartuli helbed	—	" " " " " " " " " " " "	2100
Kartuli tärkliis „Superieur“	600	Liha, sea, I. sort	pd. 1400—1600
Piim, pudelites	litr. 15,50	" " " " " " " " " " " "	900—1000
Või, meierei, eksport	pd. 3360—3340	Liha, looma	—
Margariin, väljamaa	1600—1700	Pekk, eksport. I s.	—
Juust, kohalik, Schweitsi.	pd. 2400—2600	Heinad, aasa	—
" " " " " " " " " " " "	1800—1920	" " " " " " " " " " " "	—
" " " " " " " " " " " "	10—11	" " " " " " " " " " " "	—
Munad, eksport I. s. (sinine tpl.)	—	Õlikoogid, linaseemne frko Tallinn . . .	—
" " " " " " " " " " " "	—	" " " " " " " " " " " "	—
Kakao, Inglis	1200—1400	Nisukliid	175—180
" " " " " " " " " " " "	1000—1200	Puuvilla riie, Bjas, D. I.	ars. 37,5—41,75
" " " " " " " " " " " "	1450—1600	" " " " " " " " " " " "	29—30,75
Kohvi, Rio, Santos	2700—3100	Lina, Liivi R.	10 pd. —
" " " " " " " " " " " "	3300—3500	" " " " " " " " " " " "	—
		" " " " " " " " " " " "	—
		" " " " " " " " " " " "	—
		" " " " " " " " " " " "	—

Lina seemned, õli 87 ¹ / ₂ % basis fr. Tall.	—	Paber, rotatsioonil	130
külvil 93—99 pd.	—	Tsement, Portland, Port-Kunda	
Takud, Codilla I.	—	pütt 10 pd. 10 naela frko Tall.	745
II.	—	Tsement, Portland, Port-Kunda	
Kivisüsi, auru, Yorkshire 2k. pest.	57—59	pütt 10 pd. 10 naela fr. Kunda.	700
Newcastle	55—56	Tsement, Portland, Aseri Tallinn	690
sepa	61—63	fr. Aseri	655
Koks, valu	—	Kriit, toores	100
gaasi	75	pestud	110—130
Põlevkivi, I. sort	10	Asfalt	—
Põlevkivi, II. sort	7,5	Tõrv, kivi	265—290
III.	5	puu	300—320
Raud, sordi	290—300	Lubi	36—40
latt	—	Gips, tükides frko Isborsk	—
vits	440—500	jahvatatud	—
raud plekk	460—520	krohvimise, loko	—
" " tsingitud	700—720	Teliskivid, I. sort, tuhat, fr. Tall.	6300
Teras Inglis	—	Puumaterjalid, saetud D/B/B/	
Saksa	—	Eesti Strd I, II ja III s. frko Tal.	—
nikkel	—	Puumaterjalid	—
vedru	470—590	IV s.	—
valu	—	propsid; 7×7	—
tööriistade	1000—1100	liiprid	—
talla	—	Põletispuud, sega 20 ⁰ /okaski, k. sld.	—
Malm	240—260	Nahk, talla, Eesti kodumaa too-	
Inglitina	—	resnahast valmistatud . pd. I s.	4400—4600
Seatina	—	Nahk, talla, Ameer. tooresn. val-	
Vask, plekk punane	4000—4080	mist. I sort	5000—5200
" " valge	3600—4600	Nahk, talla, Ameer. tooresn. val-	
Tsink-plekk	1600	mist. II sort	4400—4600
Masinaõli, Vene, Nobel No. 6.	—	Tuletikud, origin. kast (500 karpi)	5850—5900
Ameerika	500—540	Toores nahk väikesed ja suured	—
solaar	—		
auto Vacuum Comp.	1200—1400		
auto	650—720		
Tsilindriõli, Vene	—		
Ameerika	520—625		
Põlevkivi õli	200—240		
pigi	300		
Nafta, Vene	—		
Ameerika	190—210		
Petrooleum, Vene	215—220		
Ameerika	225—235		
Bensiin, Vene	700		
Piiritus, eksport. (excl. vaat) fob ltr.	\$ 0,17		
Pesuosoda pd.	225—235		
Seebikivi 72 ³ / ₀ , Inglis	570—580		
Paraffin 102 ¹ —110 ⁰ }	—		
120 ⁰ —134 ⁰ }	—		
Parkimise ekstrakt	850		
Väikeval, õle 98 ⁰ / ₀	360		
Värvid, nigrosin vees sulav, välj. kg.	500		
tsinkvalge Prants. roh. PZ.	1500		
tinavalge Inglise	1200—1300		
ooker Prants.	280—350		
Superfosf. „Silva“ (k. 6 pd.)			
17-18 ³ / ₀ fr. Tallinn	615—635		
Väetisained Superfosf. E.T.K. must kukk			
(k. 6 pd.) 18—20 ³ / ₀ fr. Tallinn	625—640		
Thomasjahu k.100kg. 14-17 ³ / ₀	560—575		
Kaalisool, 30 ⁰ / ₀ , kott 6 pd. frko jaam	445		
" " 40 ⁰ / ₀	605		
Kainiit 12 ⁰ / ₀ lahtine, pd.	—		

Prahid :

Lina			
Tallinn	— Stettin	tonn	1500
	— Ghent	"	26 sh.
	— Dundee	"	—
	— Belfast	"	—
	—	"	—
	—	"	—
	—	"	—
	—	"	—
Takud +	%		
Puumaterjalid D/B/B/		standard	
Tallinn	— London	"	—
	— E. C. C. P. (Ingl. idarand)	"	—
	— Antwerpen	"	B. fr. 120
	— Southampton	"	\$ 0,46
	— Manchester	"	—
	—	"	—
	—	"	—
Segakaup		tonn	
Tallinn	— Stettin	"	Emk. 1200
	— London	"	—
	— Stockholm, või	"	Rkr. 25—35
	—	"	—
	—	"	—
Kartulid			
Tallinn	—	"	—
	—	"	—
	—	"	—
	—	"	—
	—	"	—
	—	"	—
	—	"	—
	—	"	—
	—	"	—